

***Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum* (H2140)**

Verkorte naam: Duinheiden met kraaihei

1. Status:

Prioritair op Bijlage I Habitatrichtlijn (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets:

Beschrijving: Het habitatype betreft door kraaihei (*Empetrum nigrum*) gedomineerde kustduinen. Het gaat zowel om droge als natte duinheiden. In droge duinheiden kan naast kraaihei ook eikvaren (*Polypodium vulgare*) domineren. In natte duinheide in duinvalleien kunnen gewone dophei (*Erica tetralix*), grote veenbes (*Oxycoccus macrocarpos*) of gagel (*Myrica gale*) mede dominant zijn. Ook als kraaihei slechts met lage bedekking aanwezig is, worden de natte duinheiden in de valleien tot dit habitatype gerekend. Een uitzondering daarop vormen valleien met kraaihei en kruipwilg (*Salix repens*). Hier hangt de indeling bij een habitatype af van de verhoudingen van beide soorten. Struwelen met dominantie van kruipwilg behoren tot habitatype H2170 kruipwilgstruwelen.

Het komt soms voor dat kleine stukjes duinheide met struikheide-dominantie voorkomen in begroeiingen van kraaihei. Dan wordt dit hele mozaïek gerekend bij het kraaihei-habitatype H2140 en niet bij H2150.

Op basis van de standplaatsverschillen (nat of droog) worden de kraaiheibegroeiingen gerekend tot twee verschillende plantensociologische verbonden. Dit komt overeen met de hier gebruikte indeling in twee subtypen¹⁷:

Subtype A. Duinheiden met kraaihei (*vochtig*) : Kraaihei-vegetatie in vochtige duinvalleien (verbond *Ericion tetralicis*).

Subtype B. Duinheiden met kraaihei (*droog*) : Kraaihei-vegetatie in droge duinen en droge duinvalleien (verbond *Empetrium nigri*).

Vegetatietypen: Begroeiingen die te rekenen zijn tot de associaties, of – buiten duinvalleien – *Pyrolo-Salicetum* (20Ab4)¹⁸ (subtype B).

Gagelstruwelen (RG *Myrica gale*-[*Oxycocco-Sphagnetea*] die met bovenstaande plantengemeenschappen kleinschalige mozaïeken vormen, maar niet domineren, behoren in dergelijke gevallen tot het habitatype. Zelfstandige vormen van deze plantengemeenschap behoren niet tot het habitatype.

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Representativiteit	Voorwaarde
2140A	11AA03A	<i>Empetro-Ericetum phragmitetosum</i>	goed	
2140A	11AA03B	<i>Empetro-Ericetum gymnocoleetosum</i>	goed	
2140A	11RG03	RG <i>Myrica gale</i> -[<i>Oxycocco-Sphagnetea</i>]	goed	2
2140B	20AB01	<i>Carici arenariae-Empetretum</i>	goed	
2140B	20AB02	<i>Polypodio-Empetretum</i>	goed	
2140B	20AB03	<i>Salici repentis-Empetretum</i>	goed	
2140B	20AB03	<i>Salici repentis-Empetretum</i>	goed	
2140B	20AB04	<i>Pyrolo-Salicetum</i>	goed	2

¹⁷ Omdat de subtypen veelal naast elkaar in eenzelfde gebied voorkomen, is het onderscheid van subtypen destijds bij de selectie van gebieden niet als criterium gehanteerd.

¹⁸ Begroeiingen van het *Pyrolo-Salicetum* in vochtige duinvalleien worden gerekend tot habitatype H2170. Bij uitzondering komt deze plantengemeenschap echter ook op steile noordhellingen voor, in welk geval het als onderdeel van het hier beschreven habitatype wordt beschouwd.

Relatief belang in Europa: Gemiddeld (subtype A en B). De kraaiheibegroeiingen bevinden zich in ons land aan de zuidgrens van het verspreidingsgebied. Ze onderscheiden zich niet door omvang of soortensamenstelling en zijn daarom niet van speciale betekenis.

3. Kwaliteit

Kenmerken van een goede structuur en functie:

- Dominantie van dwergstruiken;
- Bedekking van grassen < 25%;
- Bedekking van struiken en bomen < 10%;
- Aaneengesloten oppervlakte van het type tenminste 200 m².

4. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Het habitatype komt voor in alle duingebieden ten noorden van Bergen, dus in de kalkarme duinen.

Verspreidingskaart duinheiden met kraaihei

Huidig voorkomen en Natura 2000: De huidige oppervlakte bedraagt naar schatting enkele duizenden hectares, waarvan meer dan 90% in Natura 2000 gebieden. Het habitatype komt voor in alle als Natura 2000 gebied te beschermen beschreven kustduingebieden ten noorden van Bergen. Het zwaartepunt ligt in de meest ontkalkte duingebieden op de Waddeneilanden zoals Duinen Ameland (5), Duinen Vlieland (3) en Duinen Terschelling (4).

H2140A duinheiden met kraaihei (vochtig): relatieve bijdrage van Natura 2000 habitattypen

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen Ameland	H2140A	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Terschelling	H2140A	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Vlieland	H2140A	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2140A	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Duinen en Lage Land Texel	H2140A	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Noordhollands Duinreservaat	H2140A	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Duinen Schoorl	H2140A	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Zwanenwater & Pettemerduinen	H2140A	+	+	(1) Opp. 2-15 %

H2140B duinheiden met kraaihei (droog): relatieve bijdrage van Natura 2000 habitattypen

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen Ameland	H2140B	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Terschelling	H2140B	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Vlieland	H2140B	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2140B	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Duinen en Lage Land Texel	H2140B	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Noordhollands Duinreservaat	H2140B	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Duinen Schoorl	H2140B	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Zwanenwater & Pettemerduinen	H2140B	+	+	(1) Opp. 2-15 %
Duinen Schiermonnikoog	H2140B	-	+	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit (2) van matige naar goede kwaliteit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends: Er zijn geen aanwijzingen dat het habitatype onder druk staat. De oppervlakte is in de loop van de 20^e eeuw zelfs toegenomen. Dit is een gevolg van voortgezette successie in gestabiliseerde, droge duinen en verzurende duinvalleien.

Recente ontwikkelingen: In de afgelopen tien jaar is er naar verwachting weinig veranderd met betrekking tot kraaiheibegroeiingen in de duinen. Plaatselijk is wat natte duinheide met kraaihei afgegraven voor nieuwe duinvalleien (habitatype H2190). Daarbij gaat het echter om een geringe oppervlakte die niet van betekenis is. Door het geleidelijk ouder worden van duingrasland en duinvalleien zal het habitatype zich her en der iets hebben uitgebreid.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het verspreidingsgebied is in de afgelopen decennia stabiel.

Beoordelingsaspect oppervlakte: gunstig
De oppervlakte is de laatste decennia licht toegenomen.

Beoordelingsaspect kwaliteit: gunstig

1. Typische soorten: Er zijn geen aanwijzingen dat de soortensamenstelling in de afgelopen halve eeuw in negatieve zin is veranderd.

2. Structuur en functie: Voor het behoud van de kraaiheibegroeiingen in de duinen voldoet behoud van de ecologische condities op de standplaatsen.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

Omdat kraaihei een noordelijke soort is, kan een klimaatsverandering zoals de plaatsvindende opwarming op den duur negatieve gevolgen hebben voor dit habitatype. Daarvoor zijn momenteel nog geen directe aanwijzingen. Onder de huidige omstandigheden zal het habitatype zich waarschijnlijk geleidelijk verder uitbreiden. Toch vormt dichtgroei met struikgewas wel een zekere bedreiging. Dit geldt in het bijzonder voor subtype A.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding is een verspreiding over alle duingebieden ten noorden van Bergen vereist. Daarbij moet het habitatype over een oppervlakte van minimaal 2.000 ha goed ontwikkeld zijn. Vochtige duinheiden met kraaihei van subtype A dienen op tenminste 10% van de goed ontwikkelde oppervlakte voor te komen. Voor droge duinheiden met kraaihei van subtype B is dat nodig op tenminste 50%. De huidige soortensamenstelling geldt als referentie voor een gunstige staat van instandhouding ten aanzien van typische soorten.

Oordeel: subtype A en subtype B: gunstig

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	gunstig	gunstig
Typische soorten	gunstig	gunstig
Structuur en functie	gunstig	gunstig
Toekomst-perspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling Svl	gunstig	gunstig

Subtype A. Duinheiden met kraaihei (vochtig)

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	gunstig	gunstig
Typische soorten	gunstig	gunstig
Structuur en functie	gunstig	gunstig
Toekomst-perspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling Svl	gunstig	gunstig

Subtype B. Duinheiden met kraaihei (droog)